Туркия
Республикасы

ЖОСПАР

1. Түркия Республикасы. Жалпы шолу
2. Түркия экономикасы
3. Түркиядағы туристік бизнес
4. Түркия өндірісі мен өнеркәсібі олардың тарихы мен дамуы

Түркия, Түркия Республикасы (түр. *Türkiye, Türkiye Cumhuriyeti*) - Азия мен Еуропа құрлықтарында орналасқан мемлекет. Жер көлемі жағынан 37-шы орын алады (783,562 км²). Жұрт саны - 72,600,000 адам. Тәуелсіздігін 1923-жылы алған. Осман империясының ыдырауының нәтижесінде пайда болды. Кіші Азия түбегінде орналасқан, оны Қара, Жерорта, Эгей мен Мәрмәр теңіздері жан-жақтан қоршайды.

Тәуелсіздік күні	1923 жылы, 29 қазан
Ресми тілі	Түрікше
Елорда	Анкара
Ірі қалалары	Ыстамбұл, Анкара, Измир Бурса, Адана Антал ия
Үкімет түрі	Парламенттік республикасы
Президенті Премьер-министрі	Абдуллаһ Гүл Рәжәп Эрдоған
Мемлекеттік діні	Зайырлы мемлекет (Ислам)
Жер аумағы • Барлығы • % су беті	Әлемде 37-ші-орын 783,562 км² 1.3
Жұрты • Сарап (2011) • Тығыздығы	72,600,000 адам (17-ші) 97 адам/км²

ЖІӨ (АҚТ) • Қорытынды (2008) • Жан басына шаққанда	960,500 млрд$ (16-шы) 12 300$ (14 - ші)
АДИ (2011)	0.699 (жоғары) (92)
Этнохороним	Түрік Түріктер
Валютасы	Түрік лирасы
Әуе компаниясы	Turkish Airlines
Интернет үйшігі	.tr
ISO коды	TR
ХОК коды	TUR
Телефон коды	+90
Уақыт белдеуі	+2, жазда UTC+3

Түркия экономикасы

Халықаралық ұйымдары: ДСҰ(ВТО), ЭДЫҰ(ОЭСР)
Жалпы ішкі өнім: $956,576 млрд (на 2010 год) (2010)
ЖІӨ жан басына шаққанда: $13,447(на 2010 год)
Инфляция (тұтыну бағасының индексі): 8,5% (2007)
Экономикалық белсенді халық: 25,27 млн
Жұмыссыздық: 8,8% (декабрь, 2011)
Эспорттық серіктестіктер: Германия 11,3 %, Великобритания 8 %, Италия 7,9 %, США 6 %, Франция 5,4 %, Испания 4,4 %(2006)
Импорттық серіктестіктер: Россия 12,8 %, Германия 10,6 %, Китай 6,9 %, Италия 6,2 %, Франция 5,2 %, США 4,5 %, Иран 4 %(2006)
Мемлекеттік қарыз: 58,2 % ВВП (2007)
Мемлекеттік кіріс: $137,8 млрд
Мемлекеттік шығын: $151,9 млрд

Түркия аграрлы индустриялы ел. Ол азық түлік өндіруде дербестікке жеткен әлемдегі санаулы елдердің бірі. Егіншілік ауыл шарашылығының жетекші саласы. Ел аумағының 33%-ын егістік алып жатыр. Оның 80%-ына дәнді дақылдар өсіріледі. Егістік алқаптың 15%- ына техникалық дақылдар егіледі. 4.2%-ын бақ пен жүзім баулары алып жатыр. Жерорта теңізінің жағалауында негізінен жүзім, інжір, маслина, алма, цитрусты жемістер, өрік өсіріледі. Ал Қара теңіздің шығыс бөлігінде шай (жылына екі жүз мың т шамасында) өсіріледі. Мал шаруашылығы да жақсы дамыған. Түркия ангор ешкісінің жүнін әлемдік нарыққа шығаратын жетекші елдердің бірі. Ауыл шаруашылығының ежелгі саласы жібек тұтын өсіру әлі күнге дейін сақталып қалған. Елде балық шаруашылығымен айналысатын кәсіпкерліктер өте көп: жылына шамамен 180 мың балық ауланады. Ел аумағының шамамен 25%-ын орман тоғай алып жатыр.

Түркия мемлекеті өзінің экономикасын туристік бизнесін дамыту арқылы экономикасын дамыта алған елдердің бірі болып табылады. Түкияның туристік орталықтарының бірі тарих тамыры тереңде жатқан қамалдарымен танымал. Олар: Сұлтанахмет мешіті, Сүлеймен мешіті, Рүстем Паша мешіті, Фатих мешіті, Жаңа мешіт, Михримах сұлтан мешіттері негізгі болап табылады. Сұлтанахмет мешітін 1609-1616 жылдары Мехмет атты сәулетші салған. Негізінен ғимараттар көк мешіт деген атпен танымал. Мешітте 6 мұнара бар.

Стамбұлдың ең әдемі мешіттердің бірі 1550-1557 жылдары Синан атты сәулетшінің туындысы Сүлеймен мешіті болып табылады.

Түркия өнеркәсібінің тарихы XIX- ғ соңынан басталады. 1927 жылы өнеркәсіпті қолдау жөніндегі жаңа заң қолданысқа енді. 1927 - 50 жылы жалпыұлттық өндірістегі өнеркәсіптің үлесі 20% -ға артты. 1960 жылы жоспарлы даму кезеңі басталып, үкімет мемлекеттік секторға басшылық жасауды өз қолына алды. 1980 жылы экономика мен өнеркәсіптегі тоқырауды жоюға арналған жаңа экономикалық бағдарлама әзірленді. Бұл бағдарлама елдің экономикасын әлемдік экономикамен ынтымақтасуға бағыттайтын жаңа жаңа саясатқа жол салды. Бағдарлама нарықтық экономикаға жол ашып, импортты ырықтандырды. Және төлемдердің табиғи балансын қалыптастырды. Өнеркәсіп секторының үлесі ауыл шаруашылығының үлесін қысқарту есебінен ұлғайды. Соған орай осы кезеңде өнеркәсіп өнімдерін экспортқа шығару арта түсті.

1990-1994 жылдардан бастап
мдерді бөлу жүйесі жақсарып,
кегі жұмыссыздық пен аймақтық
кессіздік ахуалы жойыла
тады. Қазіргі кезеңде түкия
мдік стандарттар бойынша тауар
ғаратын өнеркәсіптің жетекші
аларын құрылымдық жағынан
тілдіріп, экспортқа бағдарланған
му стратегиясын ұсынуда. Елде
ризм жақсы дамыған және ол
номикаға үлкен кіріс кіргізуде.
ркия мемлекеті Еуроодаққа кіруді
қсат етіп, ел экономикасын
ропалық стандартқа жақындату
қсатында көптеген шаралар
жүргізді. Негізгі сауда серіктестері: ЕУРООДАҚ елдері, АҚШ, Иран, Ирак, ТӘУЕЛСІЗ МЕМЛЕКЕТТЕР ДОСТЫҒЫ елдері.

Машина жасау өнеркәсібі

Түркия машина жасау саласымен Европада 6-шы орында алады.Түркияда FORD, FIAT, Renault, Toyota, Honda, Opel, Hunday, Mercedes-Benz, MAN автокөліктері жиналып және өндіріліп шығарылады. Сонымен қатар, Түркияда жергілікті маркалы BMC, Temsa, Otokar секілді автобустары өндіріледі.

НАЗАРЛАРЫҢЫЗҒА РАХМЕТ!